

GRONDSLAGEN VAN
HET BELGISCHE
VERZEKERINGSRECHT

Derde editie

LUC SCHUERMANS
CAROLINE VAN SCHOUBROECK

Grondslagen van het Belgische verzekeringsrecht. Derde editie
Luc Schuermans en Caroline Van Schoubroeck

© 2015 Intersentia
Antwerpen – Cambridge
www.intersentia.be

ISBN 978-94-000-0515-0
D/2015/7849/10
NUR 827

Alle rechten voorbehouden. Behoudens uitdrukkelijk bij wet bepaalde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, op welke wijze ook, zonder de uitdrukkelijke voorafgaande toestemming van de uitgever.

INHOUD

<i>Inleiding bij de eerste editie</i>	xxxix
<i>Inleiding bij de tweede editie</i>	xxxv
<i>Inleiding bij de derde editie</i>	xxxvii
<i>Gebruikte afkortingen</i>	xxxix
<i>Verkort geciteerde auteurs</i>	xli

EERSTE DEEL. VERZEKEREN

Hoofdstuk I.

Een historische schets	3
------------------------------	---

Hoofdstuk II.

Wat is verzekering?	11
---------------------------	----

Afdeling 1. Definitie	11
-----------------------------	----

Afdeling 2. Wanneer is een risico verzekeraar?	17
--	----

§ 1. Onzekere gebeurtenissen	17
------------------------------------	----

§ 2. Toekomstige en mogelijke gebeurtenissen	18
--	----

§ 3. De totstandkoming van de gebeurtenissen moet buiten de wil van de verzekeringnemer, de verzekerde of de begunstigde vallen	19
---	----

Afdeling 3. Hoe wordt de verzekeraarheid van een risico gemeten?	20
--	----

§ 1. Algemene criteria	20
------------------------------	----

§ 2. Bijzondere criteria	21
--------------------------------	----

Afdeling 4. De verevening van risico's	22
--	----

§ 1. Algemeen	22
---------------------	----

§ 2. De juridische grondslag van de risicoselectie	24
--	----

§ 3. Risicoverevening door medeverzekering	25
--	----

§ 4. Risicoverevening door herverzekering	26
---	----

Afdeling 5. De prijs van het risico	28
---	----

Afdeling 6. Risicoselectie en segmentatie	30
---	----

Hoofdstuk III.

Algemene indeling van de verzekeringen	35
--	----

Afdeling 1. Privéverzekeringen en sociale verzekeringen	35
---	----

Afdeling 2. Privé- en publieke verzekeringen	36
--	----

Afdeling 3. Landverzekeringen en zeeverzekeringen	37
Afdeling 4. Vrije en verplichte verzekeringen	38
Afdeling 5. Verzekeringen van gemeen recht en “wetsverzekeringen”	39
Afdeling 6. Premieverzekeringen en bijdrageverzekeringen	40
Afdeling 7. Verzekeringen tot vergoeding van schade en verzekeringen tot uitkering van een vast bedrag	40
Afdeling 8. Verzekeringstakken	42
Afdeling 9. Grote risico’s en massarisico’s	43

Hoofdstuk IV.

Verzekering en economie	45
--	-----------

Hoofdstuk V.

Verzekering en maatschappij	47
--	-----------

Afdeling 1. Aansprakelijkheid en verzekering	47
§ 1. De afwezigheid van verzekering als autonome grond van aansprakelijkheid	49
§ 2. Het verzekerd-zijn bij de aansprakelijkheidsbeoordeling	50
§ 3. Verzekering en schadebegroting	54
Afdeling 2. Bestaat er een recht op verzekering?	55
Afdeling 3. Verzekering en discriminatie	57
§ 1. Historiek van het juridisch verbod op discriminatie in verzekeringen	57
§ 2. Het spanningsveld tussen het juridisch discriminatieverbod en de verzekeringstechniek	60
§ 3. Gevolgen van het juridisch verbod van discriminatie op de verzekeringstechniek	62
§ 4. Het kader van het juridisch verbod op discriminatie in verzekeringen	63
1. Antidiscriminatiewetten	63
2. Specifieke antidiscriminatiemaatregel	68

TWEEDE DEEL. ONDERNEMINGSRECHT

Hoofdstuk I.

Het overheidstoezicht	73
Afdeling 1. Vrijheid van vestiging en van dienstverrichting	74
Afdeling 2. Mededinging	88
Onderafdeling 1. Het Europese mededingingsrecht	88
§ 1. Algemeen	88
§ 2. De krachtlijnen	91

§ 3. De groepsvrijstelling van Verordening 267/2010	95
1. Toepassingsgebied	96
2. Gemeenschappelijke compilaties, tabellen en onderzoeken ..	98
3. Gemeenschappelijke dekking van bepaalde soorten risico's (pooling)	99
4. Standaardpolisvoorwaarden	100
Onderafdeling 2. Het Belgische mededingingsrecht	101
Afdeling 3. De Belgische controlereglementering	104
Onderafdeling 1. De Belgische controlereglementering m.b.t. de bedrijfsvoering van de verzekeringsondernemingen	106
§ 1. Het toepassingsgebied van de Controlewet	106
§ 2. De toelatingsvoorwaarden	108
1. Verzekeringsondernemingen naar Belgisch recht en verzekeringsondernemingen die ressorteren onder het recht van een staat die geen lid is van de EER	108
a. Gemeenschappelijke bepalingen	108
b. Bijzondere bepalingen voor niet-EER-verzekeringson- dernemingen	111
2. Verzekeringsondernemingen die onder het recht van een andere lidstaat van de EER ressorteren	112
3. Bijzondere bepalingen voor de uitoefening van een verzekeringsactiviteit in het buitenland door een verzeke- ringsonderneming naar Belgisch recht	115
Onderafdeling 2. De financiële controle	116
§ 1. Algemeen	116
§ 2. Financiële waarborgen	116
1. De solvabiliteitsmarge	117
a. Wat is de solvabiliteitsmarge?	117
b. Waaruit bestaat de solvabiliteitsmarge?	117
c. Hoe wordt de solvabiliteitsmarge samengesteld?	118
d. De berekening van de solvabiliteitsmarge in de verzekeringsstakken niet-leven	118
1) De berekening t.o.v. het jaarlijks bedrag van de premies	118
2) De berekening t.o.v. de gemiddelde schadelast van de laatste drie jaar	119
e. De berekening van de solvabiliteitsmarge voor de verrichting leven	120
1) De eerste berekening	120
2) De tweede berekening	120
2. Het waarborgfonds	121
3. De technische reserves of provisies	121

a.	Algemeen	121
b.	Wat zijn provisies voor lopende risico's?	123
c.	Wat zijn provisies voor te betalen schades?	123
d.	Wat zijn wiskundige provisies?	123
e.	Provisies en fiscaliteit	124
4.	De dekkingswaarden	124
§ 3.	Jaarrekeningen en boekhoudnormen	125
§ 4.	De bewaring van bescheiden	126
§ 5.	Toezichtsfuncties binnen de verzekeringsondernemingen	127
1.	Algemeen	127
2.	Compliance	129
§ 6.	Uitbesteding van verzekeringsdiensten	130
	Onderafdeling 3. De controle- en adviesorganen	131
§ 1.	De Nationale Bank van België (de Bank) en de Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten (FSMA)	131
1.	Algemeen	131
2.	Bevoegdheden	137
a.	Toezicht op de identiteit en de geschiktheid van de aandeelhouders van een verzekeringsonderneming	137
b.	Toezicht op de identiteit en de geschiktheid van personen die deelnemen aan het bestuur, beleid of effectieve leiding van de verzekeringsonderneming	138
c.	Erkenning van en toezicht op de commissarissen en actuarissen in de verzekeringsonderneming.	138
d.	Voorafgaande controle op de statuten en jaarrekenin- gen	139
e.	Interventiemaatregelen tot behoud van de financiële waarborgen	139
f.	Beschikkingsdaden bij dreigende aantasting van het Belgische of internationale financiële stelsel	141
g.	Door de FSMA opgelegde herstelmaatregelen	142
1)	Ten aanzien van de verzekeringsondernemingen ..	142
2)	Ten aanzien van verzekerings- of herverzekerings- tussenpersonen	143
§ 2.	De Commissie voor de Verzekeringen	144
	Onderafdeling 4. Afstand en intrekking van de toelating	145
	Onderafdeling 5. Saneringsmaatregelen en liquidatieprocedures	146
§ 1.	Algemeen	146
§ 2.	Saneringsmaatregelen van Belgische verzekeringsonderne- mingen	148

§ 3. Sanering van verzekeringsondernemingen die ressorteren onder staten die geen lid zijn van de Europese Economische Ruimte	148
§ 4. Faillissement en andere liquidatieprocedures die op insolventie berusten, van Belgische verzekeringsondernemingen	148
§ 5. Faillissement van verzekeringsondernemingen die ressorteren onder staten die geen lid zijn van de Europese Economische Ruimte	149
§ 6. Liquidatie van Belgische verzekeringsondernemingen die niet op insolventie berust	149
§ 7. Liquidatie van verzekeringsondernemingen die ressorteren onder staten die geen lid zijn van de Europese Economische Ruimte	149
§ 8. De vereffening van bijzondere vermogens	150
§ 9. Uitvoerbepalingen van de activa van de verzekeringsonderneming	151
§ 10. Regels gemeenschappelijk aan saneringsmaatregelen en liquidatieprocedures	151
§ 11. Saneringscommissarissen en liquidateurs	152
Onderafdeling 6. De omzetting van onderlinge verzekeringsverenigingen	153
Onderafdeling 7. De overdracht van rechten en verplichtingen uit verzekeringsovereenkomsten	154
Onderafdeling 8. Medeverzekering en herverzekering	155
§ 1. Medeverzekering	155
§ 2. Herverzekering	156
Onderafdeling 9. Bijzondere bepalingen betreffende het aanvullend toezicht op Belgische verzekeringsondernemingen in een verzekeringsgroep of in een financiële dienstengroep	158
Onderafdeling 10. Aansprakelijkheid en sancties	158
§ 1. Burgerrechtelijke sancties	159
§ 2. Strafrechtelijke sancties	160
§ 3. Administratieve sancties	160
Onderafdeling 11. Verzet en beroep tegen beslissingen van de Bank en de FSMA	161
Onderafdeling 12. Verzekeringsgarantiestelsels	162

Hoofdstuk II.

De verzekeringsdistributie	163
Inleiding	163
Afdeling 1. De klassieke distributiekanaal: de verzekeringsmakelaars en de verzekeringsagenten	163

§ 1. Het wettelijke kader	163
1. Het Europese recht	163
2. Het Belgische recht	164
a. De verzekeringsbemiddeling in de Wet betreffende de verzekeringen	164
b. Informatieplichten en gedragsregels.	171
1) Het eerste KB van 21 februari 2014, niveau 1, over de regels voor de toepassing van de artikelen 27 tot 28 <i>bis</i> van de wet van 2 augustus 2002 betref- fende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten op de verzekeringssector.	174
2) Het tweede KB van 21 februari 2014, niveau 2, inzake de krachtens de wet vastgestelde gedrags- regels en regels over het beheer van belangencon- flicten, wat de verzekeringssector betreft	176
c. De Handelsagentuurwet.	180
d. De handelsvertegenwoordiging.	181
e. De Arbeidsongevallenwet.	182
§ 2. Het statuut van de verzekeringstussenpersoon.	183
1. De verzekeringsmakelaar	183
2. De verzekeringsagent	183
3. De verzekeringssubagenten	183
4. De verbonden verzekeringsagent	184
5. De algemeen agent	184
Afdeling 2. Enkele specifieke distributiekkanalen	185
§ 1. Directe verzekering	185
§ 2. Bancassurfinance.	187
1. Definitie en verschijningsvormen.	187
2. De bank en de zelfstandige bankagent als verzekerings- tussenpersoon	188
3. De verzekering voor rekening als mogelijke omzeiling van de reglementering verzekeringsbemiddeling	188
§ 3. Affinity marketing.	189
§ 4. S(upermarkt)insurance.	189
§ 5. E-commerce	190
Afdeling 3. De contractuele verhoudingen tussen de verzekeringstussen- personen, de verzekeringsondernemingen en de verzekerden.	191
§ 1. De juridische grondslag van de activiteiten van de verzeke- ringstussenpersoon: aannemingsovereenkomst versus last- geving.	192
§ 2. Het recht op commissieloon.	195
1. De courtagegebruiken	195
2. Het KB Leven.	197

§ 3. De verzekeringsportefeuille	197
§ 4. De aansprakelijkheid van de verzekeringstussenpersoon	198
a. Inleiding	198
b. De algemene aansprakelijkheidsnormen	198
c. De verhoogde aansprakelijkheid van de verzekerings- tussenpersoon	200
d. De bewijslastregeling en het oorzakelijk verband	201
e. Verzekeringsplicht	203
§ 5. Het faillissement van de verzekeringstussenpersoon	204
1. De producentenrekening	204
2. Overdracht van de verzekeringsportefeuille	205
 Hoofdstuk III.	
Privacy	207
Afdeling 1. Algemeen	207
Afdeling 2. Het inwinnen en beheren van persoonlijke gegevens	208
§ 1. De wet tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens (WVP)	209
§ 2. De wisselwerking tussen de WVP en de Wet Kruispuntbank Sociale Zekerheid	211
§ 3. De wisselwerking tussen de WVP en de WMPC (thans Boek VI WER)	212
§ 4. De wet op de privédetectives	212
 Hoofdstuk IV.	
Marktpraktijken en consumentenbescherming in de verzekeringssector . .	215
Afdeling 1. De voorlichting van de consument	218
§ 1. De gemeenrechtelijke informatieplicht van de verzekeraar	218
§ 2. De informatieplicht in de verzekeringswetgeving	219
1. In de schadeverzekeringen	219
2. In de persoonsverzekeringen	220
3. Tegenover derden	221
Afdeling 2. Reclame en vergelijkende reclame	222
Afdeling 3. Onrechtmatige bedingen	223
Afdeling 4. Het gezamenlijk aanbod	226
Afdeling 5. Overeenkomsten op afstand	228
Afdeling 6. De eerlijke handelsgebruiken en de consumentenbelangen	230
Afdeling 7. Dienstenweigerings	232
Afdeling 8. Sancties	232

Hoofdstuk V.	
Overheidsopdrachten en verzekering	235
Afdeling 1. Inleiding	235
Afdeling 2. Enkele bijzondere bepalingen voor verzekeringsdiensten in de Overheidsopdrachtenwet	238
§ 1. Gunningswijze	238
§ 2. Bekendmaking van voorschriften	239
§ 3. Berekening van het geraamde bedrag	239
§ 4. Algemene aannemingsvoorwaarden	240
Afdeling 3. Enkele bijzondere aspecten van de verzekeringsdiensten bij de toepassing van de Overheidsopdrachtenwet	240
§ 1. Het tijdstip van de premiebetaling	240
§ 2. De verlenging van de verzekeringsovereenkomst	241
Afdeling 4. Rechtsbescherming	243
DERDE DEEL. DE VERZEKERINGSOVEREENKOMST	
Hoofdstuk I.	
Verzekeringswetgeving en reglementering	247
Hoofdstuk II.	
Het toepassingsgebied van de Wet betreffende de verzekeringen en haar verhouding tot de vroegere wetten en uitvoeringsbesluiten op de landverzekeringsovereenkomsten	261
Afdeling 1. De Wet betreffende de verzekeringen	261
Afdeling 2. De Wet op de landverzekeringsovereenkomst	263
Hoofdstuk III.	
Inwerkingtreding van de Wet betreffende de verzekeringen – Het overgangsrecht	267
Afdeling 1. Inwerkingtreding	267
Afdeling 2. Het overgangsrecht	267
Hoofdstuk IV.	
Inwerkingtreding van de Wet op de landverzekeringsovereenkomst (WLVO) – Het overgangsrecht	271
Hoofdstuk V.	
De structuur van de Wet betreffende de verzekeringen en van de WLVO ..	281
Afdeling 1. De Wet betreffende de verzekeringen	281
Afdeling 2. De Wet op de landverzekeringsovereenkomst	282

Hoofdstuk VI.

**Algemene kenmerken van de Wet betreffende de verzekeringen,
inzonderheid van de verzekeringsovereenkomst in Deel 4 en Deel 5 285**

Afdeling 1. Deel 4 WVerz. is hoofdzakelijk van dwingend recht 285

Afdeling 2. Deel 4 WVerz. is systematisch opgebouwd en gedetailleerd 289

Afdeling 3. Deel 4 WVerz. is consumentvriendelijk 290

Afdeling 4. Deel 5 WVerz. is hoofdzakelijk van aanvullend recht 291

Hoofdstuk VII.

Kenmerken van de verzekeringsovereenkomst 293

Hoofdstuk VIII.

Het ontstaan van de verzekeringsovereenkomst 301

Afdeling 1. De toestemming en het herroepingsrecht 301

Afdeling 2. De bekwaamheid 305

Afdeling 3. Het voorwerp 306

Afdeling 4. De oorzaak 311

Hoofdstuk IX.

Verzekering ten behoeve van derden 315

Hoofdstuk X.

**Bewijs van het bestaan en van de inhoud van de verzekerings-
overeenkomst 325**

Hoofdstuk XI.

Interpretatie van de verzekeringsovereenkomst 337

Hoofdstuk XII.

Verzekeringsovereenkomsten en IPR 343

Afdeling 1. Algemeen 343

Afdeling 2. De verzekeringsovereenkomsten gesloten tot 17 december
2009 349

Onderafdeling 1. EVO 349

§ 1. Toepassingsgebied 349

§ 2. Inhoud van de verwijzingsregels voor directe verzekerings-
overeenkomsten 351

Onderafdeling 2. Communautaire IPR van de richtlijnen omgezet
in het Belgische recht 353

§ 1. Toepassingsgebied 353

§ 2. Inhoud van de verwijzingsregels 354

§ 3. De inhoud van de <i>lex contractus</i>	362
§ 4. Dwingende bepalingen en bepalingen van algemeen belang	362
Afdeling 3. Verzekeringsovereenkomsten vanaf 17 december 2009	363
Onderafdeling 1. Verordening EG Rome I.	365
§ 1. Toepassingsgebied	365
§ 2. Inhoud van de verwijzingsregels	366
1. Herverzekeringsovereenkomsten	366
2. Schadeverzekeringen tot dekking van grote risico's	366
3. Schadeverzekeringen tot dekking van massarisico's en levensverzekeringen	367
§ 3. De inhoud van de <i>lex contractus</i>	369
§ 4. Dwingende bepalingen en bepalingen van algemeen belang	370
Onderafdeling 2. Belgisch recht	370
Afdeling 4. Recht van toepassing op de rechtstreekse vordering.	371

**VIERDE DEEL. DE VERBINTENISSEN VAN PARTIJEN IN DE
SCHADEVERZEKERINGSOVEREENKOMSTEN**

TITEL I. DE VERBINTENISSEN VAN DE VERZEKERINGNEMER IN ALLE SCHADEVERZEKERINGSOVEREENKOMSTEN.	377
---	-----

Hoofdstuk I.

De informatieplicht van de verzekeringnemer bij het sluiten van de verzekeringsovereenkomst	379
--	------------

Afdeling 1. Van verzwijging naar mededelingsplicht	379
Afdeling 2. De verzwijging in de zin van artikel 9 Wet 1874, thans arti- kel 233 WVerz.	381
Afdeling 3. Verzwijging en dwaling	383
Afdeling 4. Enkele beperkingen van artikel 9 Wet 1874, thans artikel 233 WVerz.	383
Afdeling 5. De mededelingsplicht van artikel 5 WLVO, thans artikel 58 WVerz.	385
Afdeling 6. Vragenlijst van de verzekeraar	386
Afdeling 7. Genetische gegevens	388
Afdeling 8. Mededeling van moraliteitsfactoren	392
Afdeling 9. Medische informatie	393
Afdeling 10. Onbetwistbaarheidsbedingen	393
Afdeling 11. Sanctie bij schending van de mededelingsplicht	394
§ 1. Het opzettelijk verzwijgen of opzettelijk onjuist meedelen van gegevens (art. 6 WLVO, thans art. 59 WVerz.)	394
§ 2. Het onopzettelijk verzwijgen of onopzettelijk onjuist meedelen van gegevens (art. 7 WLVO, thans art. 60 WVerz.)	398

1. De miskenning van de mededelingsplicht wordt vóór het schadegeval ontdekt	398
2. De miskenning van de mededelingsplicht wordt na het schadegeval ontdekt	399
§ 3. Voor beide partijen onbekende omstandigheden bij het sluiten van de overeenkomst (art. 7 § 4 WLVO, thans art. 60 § 4 WVerz.)	400
Afdeling 12. De hernegotiatieplicht	400
 Hoofdstuk II.	
De betaling van de premie.	403
 Afdeling 1. Definitie en kenmerken van de premieschuld	
§ 1. Premieschuld is haalschuld	403
§ 2. De premie is in beginsel jaarlijks en vooraf betaalbaar	404
§ 3. De premie is in beginsel deelbaar	404
Afdeling 2. Op wie rust de premiebetalingsverplichting?	406
Afdeling 3. Premiewanbetaling	406
§ 1. Schorsing van dekking – Definitie en kenmerken	408
§ 2. De aanmaning	410
§ 3. Effecten van de schorsing van dekking	411
§ 4. Effecten van de opzegging van de overeenkomst	412
§ 5. Rente	412
§ 6. Betalingsfaciliteiten	413
§ 7. Premiewanbetaling en collectieve schuldenregeling	413
§ 8. Premiewanbetaling in de WAM	413
Afdeling 4. Het voorrecht van de verzekeraar	414
Afdeling 5. Wijzigingen van de premie	416
 Hoofdstuk III.	
De wijziging van het risico	419
 Afdeling 1. De vermindering van het risico	
Afdeling 2. De verzwaring van het risico	
§ 1. Definitie en kenmerken	421
§ 2. Mededelingsplicht	424
§ 3. Gevolgen van de schending van de mededelingsplicht	425
 Hoofdstuk IV.	
De melding van het schadegeval	427

TITEL II. SPECIFIEKE VERBINTENISSEN VAN DE VERZEKERING-
NEMER IN DE SCHADEVERZEKERINGSOVEREENKOMSTEN 431

Hoofdstuk I.

Schadevoorkomings- en schadebeperkingsplicht – Reddingskosten 433

Afdeling 1. Inleiding 433

Afdeling 2. Schadevoorkomingsmaatregelen 435

Afdeling 3. Schadebeperkingsmaatregelen 436

Hoofdstuk II.

De plaatsgesteldheid mag niet worden gewijzigd 439

TITEL III. DE VERBINTENISSEN VAN DE VERZEKERAAR IN
DE ZAAKVERZEKERINGSOVEREENKOMSTEN 441

Hoofdstuk I.

Het betalen van de overeengekomen vergoeding 443

Afdeling 1. Inleiding 443

Afdeling 2. Verzekering van winst 445

Afdeling 3. Verzekerbare waarde, verzekerde waarde en verzekerde som 446

Afdeling 4. Verzekering tegen aangenomen waarde 447

Hoofdstuk II.

Onderverzekering en de evenredigheidsregel 449

Afdeling 1. Wanneer is er onderverzekering? 449

Afdeling 2. Onderverzekering leidt tot toepassing van de evenredigheids-
regel 450

Afdeling 3. Uitzonderingen op de evenredigheidsregel. 451

§ 1. Algemene uitzonderingen 451

§ 2. Wettelijk geregelde uitsluitingen en temperingen van de
evenredigheidsregel 452

1. De verzekering met voorafgaande taxatie. 452

2. De overdracht van verzekerde kapitalen 455

3. De eenvoudige brandrisico's, in het bijzonder de woning-
verzekering 458

a. De woningverzekering (art. 3 § 2 KB 24 december
1992). 459

b. Enkele andere omstandigheden waarin de
evenredigheidsregel geen effect kan sorteren (art. 3 § 3
KB 24 december 1992) 459

§ 3. Conventionele uitsluitingen en beperkingen van de evenredigheidsregel.	461
1. De indexatie van verzekerde kapitalen	461
2. De verzekering op eerste risico	462
a. De verzekering op absoluut eerste risico	462
b. De verzekering op relatief eerste risico	463
§ 4. Het verbod van exclusiviteitsclausules	464
Hoofdstuk III.	
Contractueel bedongen vergoedingsbeperkingen	467
Afdeling 1. Minimum- en maximumwaarborgen	467
Afdeling 2. Schadevrijstelling	468
Afdeling 3. Uitkeringsvrijstelling	468
Afdeling 4. Catastrofeclausules	469
Hoofdstuk IV.	
Verzekering tegen nieuwwaarde en onderverzekering	471
Hoofdstuk V.	
Het tijdstip van de betaling van de schadevergoeding	473
Afdeling 1. Algemeen	473
Afdeling 2. De betaling van de schadevergoeding in de brandverzekering eenvoudige risico's	475
Afdeling 3. De begroting van het minimumvoorschot in de brandverzekering en natuurrampen eenvoudige risico's	478
Afdeling 4. De heropbouwperiode	480
Afdeling 5. Interesten van rechtswege	480
Hoofdstuk VI.	
De betaling van de schadevergoeding en de positie van de bevoorrechte en hypothecaire schuldeisers	483
Afdeling 1. Algemeen	483
Afdeling 2. De rechten van bevoorrechte en hypothecaire schuldeisers in de brandverzekering	484
Hoofdstuk VII.	
De betaling van de schadevergoeding in geval van faillissement van de verzekerde.	487

Hoofdstuk VIII.	
De betaling van de schadevergoeding aan minderjarigen, onbekwaamverklaarden en andere onbekwamen	489
TITEL IV. DE VERBINTENISSEN VAN DE VERZEKERAAR IN DE PRESTATIE- EN KOSTENVERZEKERING	491
Hoofdstuk I.	
Algemeen	493
Hoofdstuk II.	
Prestatie- en kostenverzekeringen zijn schadeverzekeringen	495
Hoofdstuk III.	
De rechtsbijstandsverzekering	499
Afdeling 1. Definitie	499
Afdeling 2. De wettelijke en reglementaire grondslag van de rechtsbijstandsverzekering	500
Afdeling 3. Het toepassingsgebied van de wettelijke bepalingen	503
Afdeling 4. Schadegeval en risico in de rechtsbijstandsverzekering	504
Afdeling 5. De aard van de rechtsbijstandsverzekering	508
Afdeling 6. Belangenconflicten en meningsverschillen in de rechtsbijstand	509
§ 1. Algemeen	509
§ 2. Het voorkomen van belangenconflicten tussen de rechtsbijstandsverzekeraar en de verzekerde	510
Afdeling 7. De fiscale behandeling van de rechtsbijstandsverzekeringsovereenkomst	512
TITEL V. DE VERBINTENISSEN VAN PARTIJEN IN DE KREDIET- EN BORGTOCHTVERZEKERING	513
Hoofdstuk I.	
Algemeen	515
Hoofdstuk II.	
Niet-toepasselijke of aanvullende wetsbepalingen	521
Hoofdstuk III.	
Toepassingsgebied van de wettelijke bepalingen inzake krediet- en borgtochtverzekering	523

Hoofdstuk IV.	
De definitieve weigering van dekking in geval van premiewanbetaling	525
Hoofdstuk V.	
Het onopzettelijk verzwijgen of het onopzettelijk onjuist meedelen van gegevens bij de aangifte van het risico en de verzwaren van het risico.	527
Hoofdstuk VI.	
Het verhaalsrecht van de kredietverzekeraar	529
Hoofdstuk VII.	
De overdracht van de rechten en verplichtingen die uit de overeenkomst voortvloeien	531
TITEL VI. DE VERBINTENISSEN VAN PARTIJEN IN DE AANSPRAKELIJKHEIDSVZERZEKERING	533
Hoofdstuk I.	
Toepassingsgebied.	535
Hoofdstuk II.	
Verplichtingen van de aansprakelijkheidsverzekeraar na het einde van de overeenkomst	537
Hoofdstuk III.	
Serieschade	543
Hoofdstuk IV.	
De leiding van het geschil	547
Hoofdstuk V.	
Betaling door de verzekeraar van de hoofdsom, de interest en de kosten. . .	551
Hoofdstuk VI.	
De vrije beschikking over de vergoeding	555
Hoofdstuk VII.	
Kwitantie ter afrekening	557
Hoofdstuk VIII.	
Schadeloosstelling door de verzekerde	559

Hoofdstuk IX.	
Het eigen recht van de benadeelde	561
Hoofdstuk X.	
Tegenstelbaarheid van de excepties, nietigheid en verval van recht	571
Afdeling 1. De wettelijk verplichte b.a.-verzekeringen	572
Afdeling 2. De niet-verplichte b.a.-verzekeringen	575
Hoofdstuk XI.	
Het recht van verhaal van de aansprakelijkheidsverzekeraar op de verzekeringnemer en op de verzekerde	579
Afdeling 1. Algemeen	579
Afdeling 2. WAM en verhaal	583
Hoofdstuk XII.	
De tussenkomst in de rechtspleging	591
TITEL VII. BRANDVERZEKERING EN AANSPRAKELIJKHEIDS- VERZEKERING	595
Hoofdstuk I.	
De huurdersaansprakelijkheid bij brand	597
Hoofdstuk II.	
De met brand samenhangende aansprakelijkheidsvorderingen	607
Hoofdstuk III.	
Aansprakelijkheid voor schade veroorzaakt door brand of ontploffing	609
Hoofdstuk IV.	
Burenhinder	611
VIJFDE DEEL. DE PERSOONSVERZEKERINGEN	
TITEL I. PERSOONSVERZEKERINGEN IN HET ALGEMEEN	617
Hoofdstuk I.	
Begripsomschrijving	619

Hoofdstuk II.	
Gemeenschappelijke bepalingen voor alle persoonsverzekeringen	623
Afdeling 1. Algemeen	623
Afdeling 2. Naamgebondenheid van de polis	624
Afdeling 3. Medische informatie.	625
Afdeling 4. Verzekering van zeer jonge kinderen.	629
Hoofdstuk III.	
Het onderscheid tussen persoonsverzekeringsovereenkomsten en levensverzekeringsovereenkomsten	631
Hoofdstuk IV.	
Enkele fiscale aspecten van de individuele ongevallen-, ziekte- en invaliditeitsverzekeringen	635
Afdeling 1. De individuele ongevallenverzekering.	635
Afdeling 2. De individuele ziekte- en invaliditeitsverzekering	635
TITEL II. PRIVATE ZIEKTEVERZEKERINGSOVEREENKOMSTEN	637
Hoofdstuk I.	
Algemeen	639
Hoofdstuk II.	
De niet-beroepsgebonden ziekteverzekeringsovereenkomst	643
Hoofdstuk III.	
De individuele voortzetting van een beroepsgebonden ziekteverzekeringsovereenkomst	647
TITEL III. DE LEVENSVZERKERING	651
Hoofdstuk I.	
Inleiding	653
Hoofdstuk II.	
De verschijningsvormen van de levensverzekering	657
Afdeling 1. De overlijdensverzekering	657
§ 1. De levenslange overlijdensverzekering.	657
§ 2. De tijdelijke overlijdensverzekering	658
Afdeling 2. De verzekering bij lang leven	658
§ 1. De verzekering van een uitgesteld kapitaal	658

§ 2. De lijfrenteverzekering	658
Afdeling 3. De gemengde verzekering	659
Afdeling 4. De nieuwe producten	660

Hoofdstuk III.

De basistechniek van de levensverzekeringen..... 663

Afdeling 1. Inleiding	663
-----------------------------	-----

Afdeling 2. De fundamenteën van de individuele levensverzekeringstechniek.....	663
--	-----

Afdeling 3. Rentenieren, bankieren en verzekeren.....	664
---	-----

§ 1. Algemeen.....	664
--------------------	-----

§ 2. Rentenieren.....	665
-----------------------	-----

§ 3. Bankieren	668
----------------------	-----

1. De eenmalige terugbetaling.....	669
------------------------------------	-----

2. De methode van de constante aflossing	669
--	-----

3. De methode van de constante annuïteiten	669
--	-----

§ 4. Verzekeren.....	670
----------------------	-----

Afdeling 4. De combinatie van renterekening en sterftetafels	670
--	-----

§ 1. Algemeen.....	670
--------------------	-----

§ 2. Sterftetafels	670
--------------------------	-----

§ 3. Interestvoet of rekenrente.....	673
--------------------------------------	-----

§ 4. Enkele cijfervoorbeelden.....	673
------------------------------------	-----

1. De uitgestelde kapitaalverzekering.....	673
--	-----

2. De overlijdensverzekering	675
------------------------------------	-----

3. Lijfrenten	677
---------------------	-----

Afdeling 5. De wiskundige reserve	678
---	-----

Afdeling 6. Reductie en afkoop	680
--------------------------------------	-----

§ 1. Algemeen.....	680
--------------------	-----

§ 2. De reductie of premievrijmaking van de levensverzekeringsovereenkomst	680
--	-----

§ 3. De afkoop van de levensverzekeringsovereenkomst	681
--	-----

Afdeling 7. De winstdeling	682
----------------------------------	-----

Hoofdstuk IV.

Het recht van de levensverzekeringsovereenkomst 685 |

Afdeling 1. Wat is een levensverzekeringsovereenkomst?.....	685
---	-----

Afdeling 2. De totstandkoming van het levensverzekeringsovereenkomstcontract	688
--	-----

§ 1. Specifieke informatieverplichtingen.....	688
---	-----

1. Publicitaire mededelingen.....	688
-----------------------------------	-----

2. Het verzekeringsovereenkomstvoorstel	689
---	-----

3. Verplichte polisbepalingen en mededelingen.....	690
--	-----

4.	Bijzondere regels met betrekking tot verzekeringen uit de groep activiteit 'leven' verbonden met beleggingsfondsen . . .	690
§ 2.	Witwas	691
§ 3.	Bijzondere fiscale fraudemechanismen	694
§ 4.	De toestemming	696
§ 5.	Het verzekerde risico	697
1.	De onbetwistbaarheid	697
2.	De dwaling omtrent de leeftijd van de verzekerde	698
3.	Uitgesloten risico's	698
§ 6.	Premiebetaling	700
Afdeling 3.	De rechten van de verzekeringnemer	701
§ 1.	Algemeen	701
§ 2.	Het recht van begunstiging en van herroeping van begunstiging	702
1.	De aanwijzing van de begunstigde	702
2.	De herroeping van de begunstiging	705
§ 3.	Afkoop en reductie	706
§ 4.	Het voorschot op de polis	708
§ 5.	De inpandgeving en de overdracht van de rechten uit de overeenkomst	708
Afdeling 4.	De rechten van de begunstigde	710
§ 1.	Het recht op de verzekeringsprestaties	710
§ 2.	De aanvaarding	711
§ 3.	De rechten van de erfgenamen van de verzekeringnemer ten aanzien van de begunstigde	712
1.	De situatie vóór 2008	712
2.	De leer van de arresten van het Grondwettelijk Hof van 26 juni 2008 en 16 december 2010	716
3.	De situatie na de arresten van het Grondwettelijk Hof	718
§ 4.	De rechten van de schuldeisers van de verzekeringnemer ten aanzien van de begunstigde	719
Afdeling 5.	De levensverzekeringsovereenkomst afgesloten door in gemeenschap van goederen gehuwde personen	720
§ 1.	Algemeen	720
§ 2.	De toestand vóór 1992	721
§ 3.	De toestand vanaf 21 september 1992	721
§ 4.	Het arrest van het Arbitragehof van 26 mei 1999	722
§ 5.	De toestand na het arrest van het Arbitragehof van 26 mei 1999	723
1.	De meerderheidsopvatting	723
2.	De gevolgen volgens de meerderheidsopvatting	725
3.	Het arrest van het Hof van Cassatie van 24 januari 2011	726

4. De groepsverzekering na het arrest van het Grondwettelijk Hof van 27 juli 2011	726
5. Wetgevend initiatief	728
Afdeling 6. De levensverzekeringsovereenkomst afgesloten door personen gehuwd onder het stelsel van scheiding van goederen.	729
Afdeling 7. De overlijdensverzekering en het erfrecht van de echtgeno(o)t(e).	729
Afdeling 8. De gevolgen van echtscheiding of van scheiding van tafel en bed	730
§ 1. Echtscheiding op grond van onherstelbare ontwrichting	730
§ 2. Echtscheiding door onderlinge toestemming	731
§ 3. Scheiding van tafel en bed	731
Afdeling 9. Wettelijk en feitelijk samenwonenden	732
Afdeling 10. Enkele fiscale aspecten van de individuele levensverzekeringsovereenkomst	733
§ 1. Levensverzekering en personenbelasting.	733
1. Gefiscaliseerde en defiscaliseerde levensverzekeringsovereenkomsten	733
2. De fiscale behandeling van de premiebetaling.	735
3. Het belastingstelsel van de verzekeringsprestaties	737
§ 2. De individuele levensverzekering en de successierechten.	739

Hoofdstuk V.

De schuldsaldoverzekering voor eigen en enige gezinswoning	743
--	-----

ZESDE DEEL. UITGESLOTEN RISICO'S – SAMENLOOP VAN VERZEKERINGEN – SUBROGATIE – OVERDRACHT VAN VERZEKERINGSOVEREENKOMSTEN – DUUR EN EINDE VAN DE VERZEKERINGSOVEREENKOMST

TITEL I. UITGESLOTEN RISICO'S	749
-------------------------------------	-----

Hoofdstuk I.

Algemeen	751
----------------	-----

Hoofdstuk II.

De omvang van de dekking	755
--------------------------------	-----

Hoofdstuk III.

Het verval van dekking	759
------------------------------	-----

Hoofdstuk IV.

Het bewijs van de omvang van de dekking en van het verval van dekking. . . 763

Hoofdstuk V.

Wettelijk van dekking uitgesloten risico's 767

Afdeling 1. Opzettelijk veroorzaakte schadegevallen 767

Afdeling 2. Grove schuld 776

Afdeling 3. Oorlog, gelijkaardige feiten en burgeroorlog 781

Afdeling 4. Catastroferisico's 784

§ 1. Oproer- en molestrisico's 784

§ 2. Aanslagen 785

§ 3. Terrorisme. 785

§ 4. Natuurrampen 790

§ 5. Nucleaire risico's 793

TITEL II. SAMENLOOP VAN VERZEKERINGEN 795

TITEL III. DE SUBROGATIE. 805

Hoofdstuk I.

De persoonlijke subrogatie 807

Hoofdstuk II.

De zakelijke subrogatie 821

TITEL IV. DE OVERDRACHT VAN VERZEKERINGSOVEREEN-
KOMSTEN 827

TITEL V. DUUR EN EINDE VAN DE OVEREENKOMST 829

Hoofdstuk I.

Duur van de overeenkomst 831

Afdeling 1. Algemene regel. 831

Afdeling 2. Uitzonderingen op de algemene regel 832

§ 1. De ziekte- en levensverzekeringsovereenkomsten 832

§ 2. Kapitalisatieverrichtingen 833

§ 3. Verzekeringsovereenkomsten betreffende de door de Koning
bepaalde risico's 834

§ 4. Verzekeringsovereenkomsten waarvan de duur korter is dan
één jaar. 835

§ 5. De arbeidsongevallenverzekering 835

Hoofdstuk II.

Wijziging en beëindiging van de verzekeringsovereenkomst 837

Afdeling 1. Wijziging van de premie en/of van de verzekeringsvoorwaarden in de loop van de uitvoering van de overeenkomst 837

Afdeling 2. Beëindiging van de verzekeringsovereenkomst 839

Onderafdeling 1. Nietigheid 839

Onderafdeling 2. Verval 842

Onderafdeling 3. Verbreking van de overeenkomst 843

§ 1. Algemeen 843

§ 2. Het uitdrukkelijk ontbindend beding 844

§ 3. De verzekeringsovereenkomst kan worden beëindigd na schadegeval 844

§ 4. Het overlijden van de verzekeringnemer kan de overeenkomst beëindigen 846

1. Algemeen 846

2. *Intuitu personae*-contracten 847

3. Verzekeringen tot uitkering van een vast bedrag 847

§ 5. Overdracht onder levenden van de verzekerde zaak beëindigt de overeenkomst 847

1. Overdracht van onroerende goederen 848

2. Overdracht van roerende goederen 849

§ 6. Het faillissement van de verzekeringnemer kan een einde stellen aan de verzekeringsovereenkomst 849

1. Faillissement 849

a. Algemeen 849

b. Persoonsverzekeringen en kredietverzekeringen 852

c. De WAM 853

2. Gerechtelijk akkoord met boedelafstand 853

3. De wet betreffende de continuïteit van ondernemingen (WCO) 853

§ 7. Beëindiging van de verzekeringsovereenkomst door wettelijke opheffing van een dekkingsbeperking 854

§ 8. De remediering van de ontijdige verbreking van een verzekeringsovereenkomst van bepaalde duur 855

Hoofdstuk III.

Opzeggingwijzen van de verzekeringsovereenkomst 857

ZEVENDE DEEL. GESCHILLENBESLECHTING

TITEL I. DE VERJARING.....	861
Hoofdstuk I.	
De verjaring en de land-verzekeringsovereenkomsten	863
Afdeling 1. De verjaringstermijn (art. 34 WLVO, thans art. 88 WVerz.).....	863
§ 1. De rechtsvordering die voortvloeit uit een verzekerings- overeenkomst (art. 34 § 1 lid 1, 2 en 4 WLVO, thans art. 88 § 1 lid 1, 2 en 4 WVerz.).....	863
§ 2. De rechtsvordering van de verzekerde tegen de verzekeraar bij wijze van regresvordering in de aansprakelijkheidsverzekering (art. 34 § 1 lid 3 WLVO, thans art. 88 § 1 lid 3 WVerz.)	867
§ 3. De rechtsvordering van de benadeelde tegen de aansprakelijk- heidsverzekeraar (art. 34 § 2 WLVO, thans art. 88 § 2 WVerz.) ..	868
§ 4. De regresvordering van de verzekeraar tegen de verzekerde (art. 34 § 3 WLVO, thans art. 88 § 3 WVerz.)	872
Afdeling 2. De schorsing en de stuiting van de verjaring (art. 35 WLVO, thans art. 89 WVerz.)	873
§ 1. De schorsing	873
§ 2. De stuiting.....	875
§ 3. Doorbreking van de relativiteit van de stuiting en van de schorsing van de verjaring	880
Hoofdstuk II.	
De verjaring en andere dan de landverzekeringsovereenkomsten	881
Hoofdstuk III.	
Wetgevende en jurisprudentiële ontwikkelingen betreffende verjaring van misdrrijven.....	885
Afdeling 1. Wijzigingen van het straf- en strafprocesrecht.....	885
Afdeling 2. Jurisprudentiële evoluties.....	886
Hoofdstuk IV.	
Het misdrijf als grondslag van een aansprakelijkheidsvordering.....	889
Afdeling 1. De verjaring van het aflopende misdrijf	889
§ 1. Het schadevooral is geen eenduidig begrip	890
§ 2. Het schadevooral in het licht van de rechtspraak van het Hof van Cassatie	891
Afdeling 2. De verjaring van het voortdurende misdrijf.....	892

Afdeling 3. De verjaring van voortgezette of collectieve misdrijven.	893
Afdeling 4. De verjaring van gewoontemisdrijven.	893

Hoofdstuk V.

Bestaat er een verband tussen artikel 34 WLVO (thans art. 88 WVerz.) en artikel 78 WLVO (thans art. 142 WVerz.)?	895
---	------------

Hoofdstuk VI.

De wet tot wijziging van sommige bepalingen betreffende de verjaring.	897
--	------------

Afdeling 1. Aanvang en berekening van de verjaringstermijn.	901
Afdeling 2. Schorsing en stuiting	902
Afdeling 3. Bijzondere bescherming van minderjarigen.	902
Afdeling 4. Bedrog.	903
Afdeling 5. De reeds verkregen verjaring.	903
Afdeling 6. De <i>actio judicati</i>	904
Afdeling 7. Het door de rechter verleende voorbehoud.	904
Afdeling 8. Het overgangsrecht	905

TITEL II. DE GERECHTELIJKE BESLECHTING VAN VERZEKERINGSGESCHILLEN.	907
---	------------

Hoofdstuk I.

De beslechting van nationale verzekeringsgeschillen	909
--	------------

Afdeling 1. De volstreckte bevoegdheid.	909
§ 1. De waarde van de vordering	909
§ 2. De aard van de vordering	910
§ 3. De hoedanigheid van de partijen	912
Afdeling 2. De territoriale bevoegdheid.	913
Afdeling 3. De specifieke bevoegdheid van het Benelux Gerechtshof.	914

Hoofdstuk II.

De beslechting van internationale verzekeringsgeschillen.	915
--	------------

Afdeling 1. Algemeen	915
Afdeling 2. Vorderingen tegen de verzekeraar	918
Afdeling 3. Vorderingen van de verzekeraar tegen de verzekeringnemer, de verzekerde of de begunstigde	919
Afdeling 4. Forumbedingen betreffende verzekeringsgeschillen.	920
Afdeling 5. Conflicten tussen Belgische bevoegdheidsbepalingen, de Verordening, de EEX- en EVEX-Verdragen	922

TITEL III. DE BUITENGERECHTELIJKE GESCHILLENREGELING	923
Hoofdstuk I.	
De buitengerechtelijke klachtenregeling van de verzekeringnemers, verzekerden, begunstigde en derden	925
Afdeling 1. De Ombudsdienst Verzekeringen	925
Afdeling 2. De minnelijke regeling	927
Afdeling 3. Protocolakkoord rechtsbijstand	928
Hoofdstuk II.	
De buitengerechtelijke geschillenregeling tussen verzekeraars	931
Hoofdstuk III.	
De buitengerechtelijke geschillenregeling tussen verzekeraars en verzekeringstussenpersonen	933
Afdeling 1. De gedragsregels van de verzekeringstussenpersoon	933
Afdeling 2. De courtagegebruiken	934
Hoofdstuk IV.	
De partijbeslissing	937
Hoofdstuk V.	
Bindende en niet-bindende adviezen of derdenbeslissingen	939
Hoofdstuk VI.	
De mediatie	943
Afdeling 1. Algemeen	943
Afdeling 2. Vormen van mediatie	944
§ 1. Mediatie en mediatie-verzoening	944
§ 2. Institutionele mediatie en mediatie <i>ad hoc</i>	945
§ 3. Belang voor het verzekeringsrecht	945
Hoofdstuk VII.	
Arbitrage	947
<i>Bibliografie</i>	<i>953</i>
<i>Trefwoordenregister</i>	<i>1013</i>

INLEIDING BIJ DE EERSTE EDITIE

Weinig gebieden van het recht zijn zo wijd vertakt als het verzekeringsrecht.

Verzekeringsrecht is verbintenissenrecht. Maar verzekeringsrecht is ook ondernemingsrecht, vestigings- en mededingingsrecht, distributierecht, zakenrecht, familiaal vermogensrecht, fiscaal recht, financieel recht, aansprakelijkheidsrecht, internationaal privaatrecht, civiel- en strafprocesrecht.

Verzekeringsrecht is koopmansrecht én consumentenrecht.

Verzekeringsrecht is oud én nieuw recht.

Het ontwarren van de krachtlijnen van het verzekeringsrecht te midden van honderden pagina's richtlijnen, wetten, reglementen, een oeverloze jurisprudentie en een weelderige rechtsleer, is niet eenvoudig.

Deze *Grondslagen van het Belgisch verzekeringsrecht* zijn geen summa en geen capita selecta.

Het boek vormt evenmin een artikelsgewijze commentaar van wetten en besluiten, noch een overzicht van rechtspraak.

In deze *Grondslagen van het Belgisch verzekeringsrecht* werd wel gepoogd om, binnen de perken van wat traditioneel de landverzekering wordt genoemd, de materie te ordenen, haar interne samenhang te belichten en verbanden te leggen.

*

Zeven delen vormen de ruggengraat van de *Grondslagen*.

Het begrip “verzekereren”, met zijn historische en maatschappelijke betekenis, vormt het onderwerp van het eerste deel.

De belichting van het ondernemingsgebeuren is onmisbaar voor een synoptische beeldvorming van het verzekeringsrecht. Het tweede deel is aan dit thema gewijd en behandelt de vrijheid van vestiging, de vrije dienstverlening, het Europees en Belgisch relevante mededingingsrecht, het toezicht op de verzekeringsonderne-

mingen, de distributie van verzekeringsproducten, de handelspraktijken, privacy en de overheidsopdrachten.

De verzekeringsovereenkomst als vertolking van de individuele relatie tussen enerzijds een verzekeringnemer, een verzekerde, een benadeelde of een begunstigde en anderzijds de verzekeraar, wordt in het derde deel besproken. In dit deel werd bijzondere aandacht besteed aan het internationaal privaatrecht.

De contractuele verhoudingen tussen partijen, met een bijzonder accent op de verzekeringen voor schadevergoeding, worden in het vierde deel behandeld.

Het vijfde deel is gewijd aan de persoonsverzekeringen.

Aan de individuele levensverzekeringsovereenkomst werd niet alleen bijzondere aandacht besteed, omdat de wetgever van 1992 aan deze verzekeringstak één derde van de regelgeving heeft gewijd.

Ook het belang van de individuele levensverzekering als derde pijler voor de aanvulling van wettelijke en collectieve pensioenvoorzieningen verantwoordt een grondiger inzicht in deze materie. Omdat bij de bespreking van het (levens)verzekeringsrecht vrijwel nooit het actuarieel-financieel luik aan bod komt, werd getracht deze lacune op te vullen.

De tweede pijler van de collectieve pensioenvoorzieningen (o.m. de groepsverzekeringen) wordt niet behandeld, omdat de wetgevende en reglementaire initiatieven op dit vlak nog niet tot rust zijn gekomen.

In het zesde deel zijn een aantal overkoepelende thema's gegroepeerd: de uitsluiting van bepaalde risico's, de subrogatie, de samenloop van verzekeringen, de overdracht van verzekeringsovereenkomsten, de duur en het einde van de verzekeringsovereenkomst. Het zevende deel is gewijd aan de geschillenbeslechting. De verjaring vormt hiervan een belangrijk onderdeel. Gerechtelijke en buitengerechtelijke geschillen sluiten dit deel af.

Deze *Grondslagen* proberen een ruim inzicht in het verzekeringsrecht te bieden. Daarom worden zeer belangrijke takken van het verzekeringsrecht, zoals de wettelijke aansprakelijkheidsverzekering motorrijtuigen, de burgerrechtelijke aansprakelijkheidsverzekering privéleven en de brandverzekering niet afzonderlijk besproken. Er werd geopteerd om de specifieke regelgevingen hiervan op te nemen en te verweven, wanneer zij algemene beginselen van het verzekeringsrecht bevestigen, preciseren, ontkrachten of eenvoudig illustreren. Twee verzekeringstakken, de krediet- en borgtochtverzekering en de rechtsbijstandverzekering

gen, worden wel afzonderlijk behandeld om geen afbreuk te doen aan de opbouw van de Wet van 25 juni 1992.

Alle bedragen en cijfervoorbeelden werden in BEF uitgedrukt omwille van de indexatie van o.m. minima- en maximawaarborgen en vrijstellingen. De wetgever heeft geen afrondingen toegelaten en het conversiecijfer is 40,3399 vanaf 1 januari 2002.

*

Deze *Grondslagen* zijn de neerslag van enige praktijkervaring als beoefenaar van het recht. Zij reflecteren de dialoog met mijn kantoorgenoten, met mijn studenten aan de U.I.A. en met mijn collegae proximi. Mijn oprechte dank gaat hiervoor uit naar Prof. Dr. A. VAN OEVELEN, Prof. Dr. A. HEYVAERT, Prof. Dr. H. COUSY, Prof. Dr. C. VAN SCHOUBROECK en in het bijzonder naar Prof. Dr. H. CLEMEUR, die mij hielp bij de beschrijving van enkele actuariële aspecten van de levensverzekering. Ook van de verzekeringswereld heb ik veel geleerd in de schoot van de Commissie voor Verzekeringen en door de contacten met de Beroepsvereniging der Verzekeringsondernemingen. Mijn uitgevers de heren H. KLUWER en K. MOEREMANS wil ik danken voor hun vertrouwen en geduld in afwachting van het manuscript, dat meer dan eens werd aangekondigd.

Ik dank zeer oprecht mevrouw E. VERBIEST, die mijn tekst grammaticaal en stilistisch op de leest heeft gezet, alsook de heer B. VAN INGELGHEM voor de aanleg van het trefwoordenregister en de selectieve bibliografie.

Mijn secretaresse, mevrouw Y. JANSSEN, wil ik heel bijzonder danken voor haar mateloze toewijding in de ontcijfering van het manuscript en haar geduld bij alle informaticaperikelen die gepaard gingen met het schrijven van dit boek.

De stof werd bijgehouden tot 31 mei 2001.

Pinksteren 2001

INLEIDING BIJ DE TWEEDE EDITIE

Het verzekeringsrecht blijft groeien.

Een tweede editie van de *Grondslagen van het Belgisch verzekeringsrecht* werd noodzakelijk in het licht van de nieuwe wetgeving, van de leer van het Grondwettelijk Hof en vooral van de leer van het Hof van Cassatie waardoor zoveel facetten van het verzekeringsrecht, 15 jaar na de inwerkingtreding van de Wet van 25 juni 1992, verduidelijkt werden.

Ook in deze tweede editie werd getracht een ruim inzicht in het verzekeringsrecht te bieden, de materie te ordenen, haar interne samenhang te belichten en verbanden te leggen. Deze opgave was een uitdaging, gezien de omvang van de wetgevende, jurisprudentiële en doctrinale productie.

De zevendelige structuur van de eerste editie van de *Grondslagen* werd behouden. De markante plaats van het verzekeringsrecht in het financieel- en ondernemingsrecht komt tot uiting in de omvang van het tweede deel.

* * *

Bij deze tweede uitgave gaat mijn welgemeende dank in het bijzonder naar Prof. Dr. Caroline VAN SCHOUBROECK, die de krachtlijnen van de discriminatieregelingen heeft willen samenvatten. Ook op mijn goede vriend en collega Prof. Dr. Hugo CLEMEUR mocht ik andermaal rekenen om enkele actuariële aspecten van de levensverzekering te preciseren.

Met mijn confrater en vennoot Mr. Peter TEERLINCK mocht ik in een recent verleden enkele bijdragen wijden aan de overheidsopdrachtenwetgeving en aan de mededinging in de verzekeringssector. Ik dank hem zeer oprecht voor zijn constante zorg om de evolutie in deze materie te bewaken en te verwoorden in deze uitgave.

Mevrouw Pamela SCHUERMANS, lid van het Committee of European Insurance and Occupational Pension Supervisors (CEIOPS), heeft mij ingewijd in de ingewikkelde (komende) Europese financiële wetgeving. Ik dank haar van harte.

Een bijzonder woord van dank en appreciatie richt ik tot Mr. Sophie TORFS, die constant en accuraat de inwinning van de documentatie verzorgde en de bibliografie opstelde.

Mijn secretaresse mevrouw Y. JANSSEN wil ik ook bij deze nieuwe uitgave heel bijzonder danken. De technologische evolutie heeft de informaticaperikelen die gepaard gingen met de redactie van de eerste *Grondslagen*, ongetwijfeld gereduceerd, maar haar toewijding en geduld werden niet minder op de proef gesteld.

Mijn uitgever de heer K. MOEREMANS dank ik zeer oprecht voor de zorg die hij en alle medewerkers van Intersentia aan de publicatie van deze tweede editie hebben besteed.

De stof werd bijgehouden tot 31 december 2007.

Driekoningen 2008

INLEIDING BIJ DE DERDE EDITIE

Bij de redactie van de eerste en de tweede editie van deze *Grondslagen* mocht ik reeds een beroep doen op de medewerking van Prof. Dr. C. VAN SCHOUBROECK. Zij verzorgde toen de leerstukken gewijd aan het IPR en aan discriminatie.

Onze samenwerking werd veel intenser bij de voorbereiding van deze derde uitgave. Samen hebben wij deze editie kritisch herzien en bewerkt. Daarom is het mijn aangenaam voorrecht haar als medeauteur te mogen erkennen.

Ook na de tweede editie anno 2008 is het verzekeringsrecht onverminderd blijven wassen. De derde editie was vrijwel afgerond toen de *midifisering* werkelijkheid werd en in haar kielzog de wet betreffende de verzekeringen van 4 april 2014 met ingang op 1 november 2014 werd afgekondigd.

In het licht van deze evoluties gebood de intellectuele eerlijkheid om de publicatie te verdagen. Maar er kan niet blijvend getalmd worden, ook niet in afwachting van de aangekondigde volledige implementering van Solvabiliteit II in het Belgische wettenarsenaal.

De door de wetgever in 2014 gewilde aanzet tot een codificatie van het verzekeringsrecht heeft de taak van de rechtspractici niet vereenvoudigd. In de wetenschap enerzijds dat de rechtsbeoefenaars sedert de invoering van de wet van 25 juni 1992 vertrouwd waren geworden met de nummering van de meeste relevante artikelen en dat anderzijds die oude nummering in de rechtspraak nog lang zal doorwerken, hebben de auteurs beslist om de nummering van de oude en nieuwe artikelen in de regel simultaan te vermelden.

De architectuur van deze derde editie behoudt de zeven traveeën van de vorige uitgaven. Steeds ruimer wordt de plaats van het ondernemingsrecht en van de verhoogde zorgplicht van alle verstrekkers van verzekeringsdiensten. Dit komt onder meer tot uiting in de groei van het tweede deel.

De oprechte dank van de auteurs gaat uit naar hun collega Claude DEVOET, professor emeritus van de Universit  Libre de Bruxelles en eminente kenner van de persoonsverzekeringen. Prof. DEVOET heeft het vijfde deel kritisch nagelezen. Andermaal heeft Prof. em. Hugo CLEMEUR (KU Leuven) de actuariële aspecten

van de levensverzekering nagelezen en aangepast aan de unisex-voorschriften. Ook hij verdient onze herhaalde dank.

Mr. Brechtje SCHEERS heeft de auteurs met onverdroten ijver geassisteerd niet alleen in hun logistieke besognes. Zij heeft de patrimoniaalrechtelijke levensverzekeringsaspecten resulterend uit de jongste wetgeving en de arresten van het Grondwettelijk Hof geactualiseerd. Haar toewijding en geduld verdienen onze bijzondere dank.

Ook onze uitgever de heer Kris MOEREMANS danken wij voor de geduldige zorg die hij en alle medewerkers van Intersentia aan de publicatie van deze derde editie hebben besteed.

De eerste en de tweede editie van deze *Grondslagen* draag ik op aan mijn echtgenote, die met miskenning van alle actuariële principes mij nog steeds onbeperkt en premievrij tegen alle risico's van het leven behoedt. Zonder haar begrip en geduld zou ook deze derde editie niet tot een goed einde zijn gebracht.

De stof werd bijgehouden tot 15 september 2014.

Kerstmis 2014

GEBRUIKTE AFKORTINGEN

WLVO	Wet van 25 juni 1992 op de landverzekeringsovereenkomst. Om de leesbaarheid te bevorderen verwijzen artikelen zonder aanduiding naar de WLVO.
Wet 1874	Wet van 11 juni 1874, W.Kh., boek I, titel X
Controlewet	Wet van 9 juli 1975 betreffende de controle der verzekeringsondernemingen
Controlereglement	Koninklijk besluit van 22 februari 1991 houdende algemeen reglement betreffende de controle op de verzekeringsondernemingen
KB Leven	Koninklijk besluit van 14 november 2003 betreffende de levensverzekeringsactiviteit
KB Brand	Koninklijk besluit van 24 december 1992 betreffende de verzekering tegen brand en andere gevaren wat de eenvoudige risico's betreft
KB Privéleven	Koninklijk besluit van 12 januari 1984 tot vaststelling van de minimumgarantievoorwaarden van de verzekeringsovereenkomsten tot dekking van de burgerrechtelijke aansprakelijkheid buiten overeenkomst met betrekking tot het privéleven
KB Rechtsbijstand	Koninklijk besluit van 12 oktober 1990 betreffende de rechtsbijstandverzekering
Modelovereenkomst	Koninklijk besluit van 14 december 1992 betreffende de Modelovereenkomst voor de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen
Natuurrampenwet	Wet van 21 mei 2003 voor de verzekering tegen natuurrampen wat de eenvoudige risico's betreft
WAM	Wet van 21 november 1989 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen
WEM	Wet van 5 augustus 1991 op de economische mededinging

WER	Wetboek van 28 februari 2013 van economisch recht
Wet Terrorismeschade	Wet van 21 april 2007 betreffende verzekering tegen schade veroorzaakt door terrorisme
Wet Verzekeringsbemiddeling	Wet van 27 maart 1995 betreffende de verzekeringsbemiddeling en de distributie van verzekeringen
WHPC	Wet van 14 juli 1991 betreffende de handelspraktijken en de voorlichting en bescherming van de consument
WMPC	Wet van 6 april 2010 betreffende marktpraktijken en consumentenbescherming
WVerz.	Wet van 4 april 2014 betreffende de verzekeringen
WVP	Wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer t.a.v. de verwerking van persoonsgegevens

VERKORT GECITEERDE AUTEURS

- Ph. COLLE *Algemene beginselen van het Belgisch verzekeringsrecht*, 5de herwerkte editie, Intersentia, 2011, geciteerd als Ph. COLLE, gevolgd door het randnummer.
- H. COUSY en G. SCHOORENS *De nieuwe Wet op de Landverzekeringsovereenkomst – Parlementaire voorbereiding van de Wet van 25 juni 1992 en van de wijzigende Wet van 16 maart 1994*, Kluwer Rechtswetenschappen, België, 1994, geciteerd als H. COUSY en G. SCHOORENS.
- H. COUSY, C. VAN SCHOUBROECK, L. SCHUERMANS, G. JOCQUÉ (ed.) *Verzekeringen. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, losbladige uitgave, Kluwer, geciteerd als *Comm. Verz.*
- C. DEVOET *Assurances des personnes*, Limal, Anthemis, 2011, geciteerd als C. DEVOET, gevolgd door het randnummer.
- J.L. FAGNART *Droit privé des assurances terrestres*, Tome 3 (2ième édition), *Traité pratique de droit commercial sous la direction de C. JASSOGNE*, Kluwer Editions Juridiques Belgique, 2011, geciteerd als J.L. FAGNART, gevolgd door het randnummer.
- M. FONTAINE *Droit des Assurances*, 4ième édition, Brussel, Larcier, 2010, geciteerd als M. FONTAINE, gevolgd door het randnummer.
- C. PARIS *Le régime de l'assurance protection juridique*, Larcier, 2004, geciteerd als C. PARIS, gevolgd door het randnummer.
- D. WUYTS *Verzekeringsfraude*, Antwerpen, Intersentia, 2014, geciteerd als D. WUYTS, gevolgd door het randnummer.